

Kerteminde

Familieorienteret rusmiddelbehandling

Bente Stenfeldt Riddersholm

Dagsorden

Baggrunden for familieorienteret rusmiddelbehandling

Hvordan inddrage pårørende i behandlingen?

- Udgangspunkt i praksis, illustreret med cases og tegninger

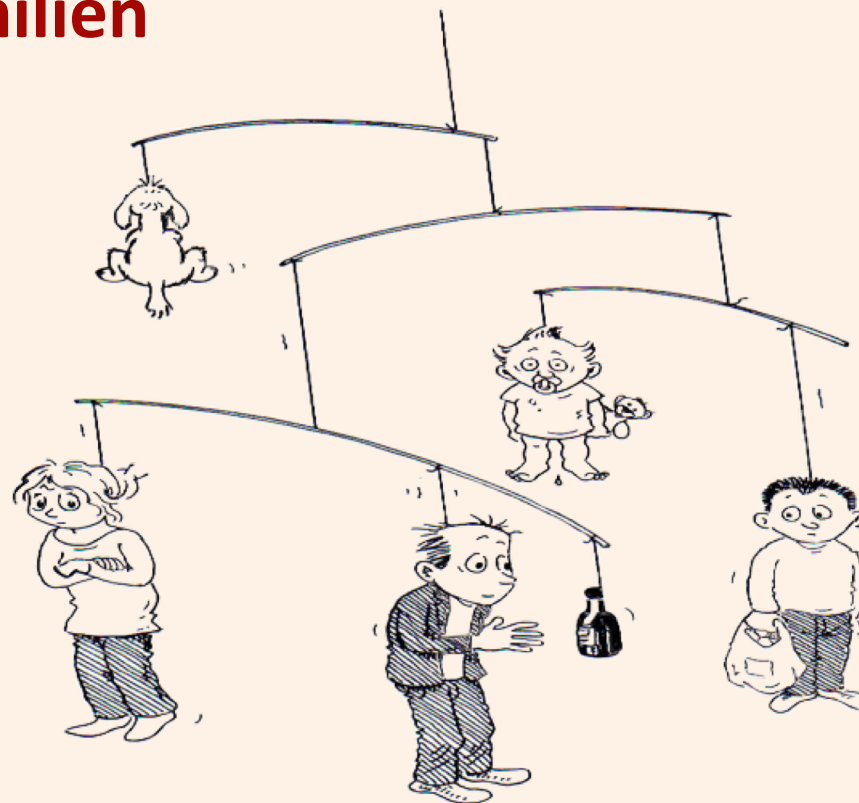
Inddragelse af samarbejdspartnere

- hvornår og hvordan?

Alkohol og familien

Alkohol og familien

Historisk

- Projekt i 2005-08 ud fra McFarlanes model "Flerfamiliegruppe" (skizofreni edukation OPUS)
- Tilbuddet er blevet ændret
- Inddragelse af familien er permanent tilbud
- 9 behandlere

Sundheds- styrelsen anbefaler:

NATIONAL KLINISK RETNINGSLINJE FOR BEHANDLING AF ALKOHOLAFHÆNGIGHED

Quick guide

Tilbyd kognitiv adfærdsterapeutisk familieorienteret alkoholbehandling til personer med alkoholafhængighed med en familie.

Stærk anbefaling

Opdatering af anbefalingen blev ikke vurderet nødvendig i 2017.

De evidensbaserede metoder indenfor familieorienteret alkoholbehandling består hovedsageligt af forskellige former for kognitiv adfærdsterapeutisk parterapi. Der bygges dog på en systemisk forståelsesramme, idet hele familien tænkes at være berørt af og involveret i alkoholproblemerne, ligesom hele familien skal indgå i de forandringer, der skal til for at opnå en varig effekt af behandlingen. Selvom de inkluderede studier primært er udført på par, vurderer Sundhedsstyrelsen, at man også med fordel kan inddrage andre pårørende som søskende eller forældre i behandlingen.

Ofte vil man planlægge nogle individuelle samtaler med personen med alkoholafhængighed inden og/eller sideløbende med, at partner inddrages. Der ses desuden tendenser til, at det kan være afgørende for et positivt udfald, at parret er forpligtet på hinanden og/eller kan motiveres til at forpligte sig på forholdet og/eller familien. Evidensen gælder kun for familier, hvor det er én af forældrene, der har alkoholproblemer. Sundhedsstyrelsen har udgivet en publikation om familieorienteret alkoholbehandling. I nyere forskning inddrages moduler, der har særligt fokus på forældrefunktionen som en del af den adfærdsterapeutiske kognitive parterapi.

Evidensen ser anderledes ud for familier, hvor det er et barn/ung, der har alkoholproblemer. Her synes det udbytterigt at inddrage hele familien i familierapi.

Tilbyd rådgivning/vejledning til pårørende til personen med alkoholafhængighed.

Stærk anbefaling

Opdatering af anbefalingen blev ikke vurderet nødvendig i 2017.

Pårørende påvirkes af alkoholproblemer blandt de nærmeste og kan som følge heraf opleve et behov for rådgivning og vejledning. Rådgivning er især anvendeligt i forhold til pårørende til personen, der drikker og ikke har erkendt et problematisk forhold til alkohol eller til behandlingsresistente personer med alkoholafhængighed. Der arbejdes som oftest med en partner, men også forældre og søskende kan inddrages. Rådgivningen har til formål at skabe øget trivsel hos den pårørende samt forandringer i den pårørendes tanker og adfærd, sådan at den drikkende motiveres til at begynde i alkoholbehandling og/eller ændre drikkeadfærd.

Hvad er et
rusmiddelproblem og
hvordan påvirker det
relationerne?

**NÅR DE VOKSNE DRIKKER,
HAR BØRNENE OGSÅ
ET ALKOHOLPROBLEM**

Der eksisterer et problem når:

- Rusmidler forstyrrer opgaver og funktioner, som skal varetages i familien og andre steder
- Følelser og relationer forstyrres af en andens brug af rusmidler

Hansen

Frit efter Frid

Problem for én selv eller andre?

= Så har man et problem!

Statistik

122.000 børn (alkohol)

=> Øget risiko for:

- fysiske, psykiske og sociale problemer
- psykiatrisk diagnose
- dårlig trivsel
- udvikling af egne rusmiddelproblemer

Familieteamets målgruppe

Borgere, hvor han/hun - og/eller samlever - har børn under 18 år, som:

- bor i hjemmet

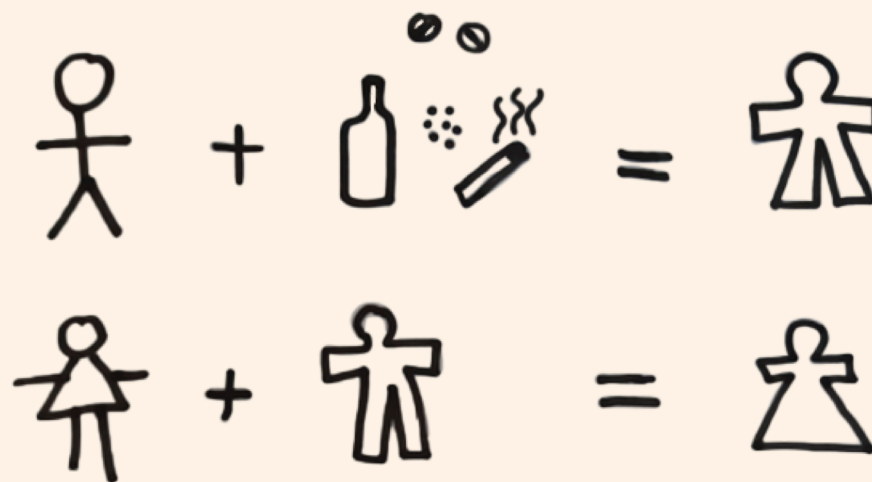
og/eller

- har samkvem

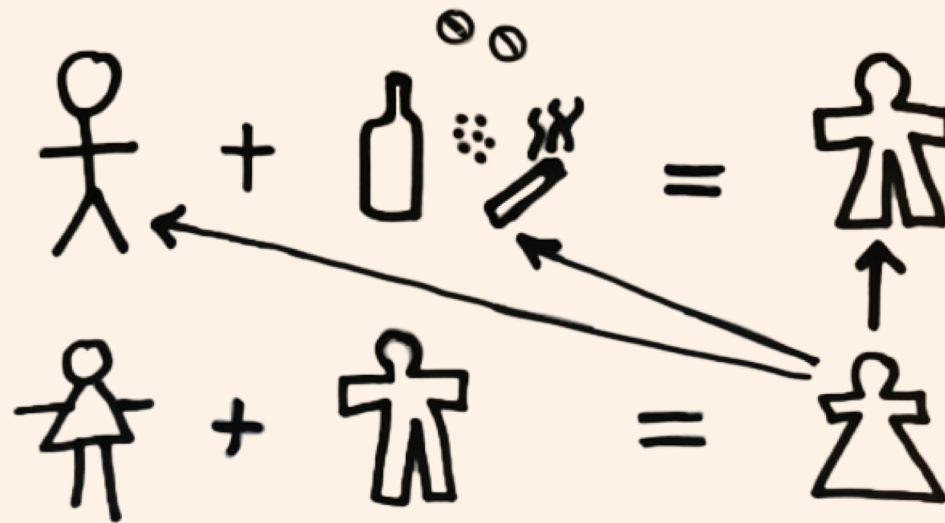
Rusmidler ændrer adfærden

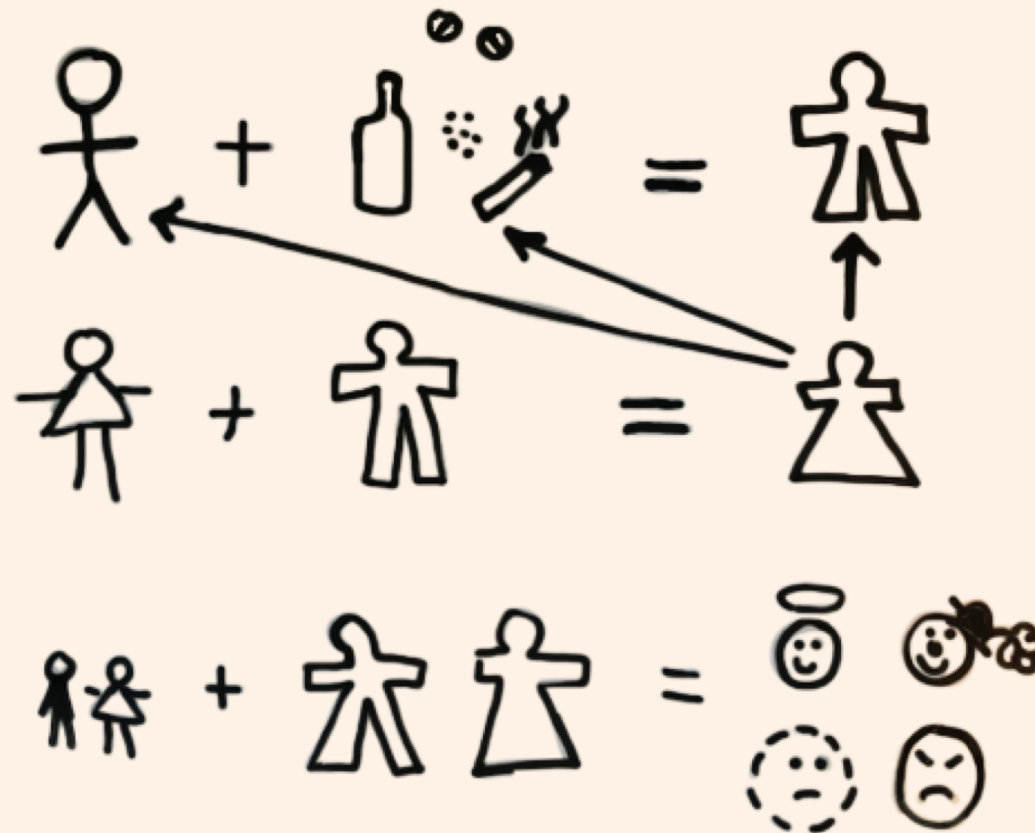
Rusmidler ændrer adfærden

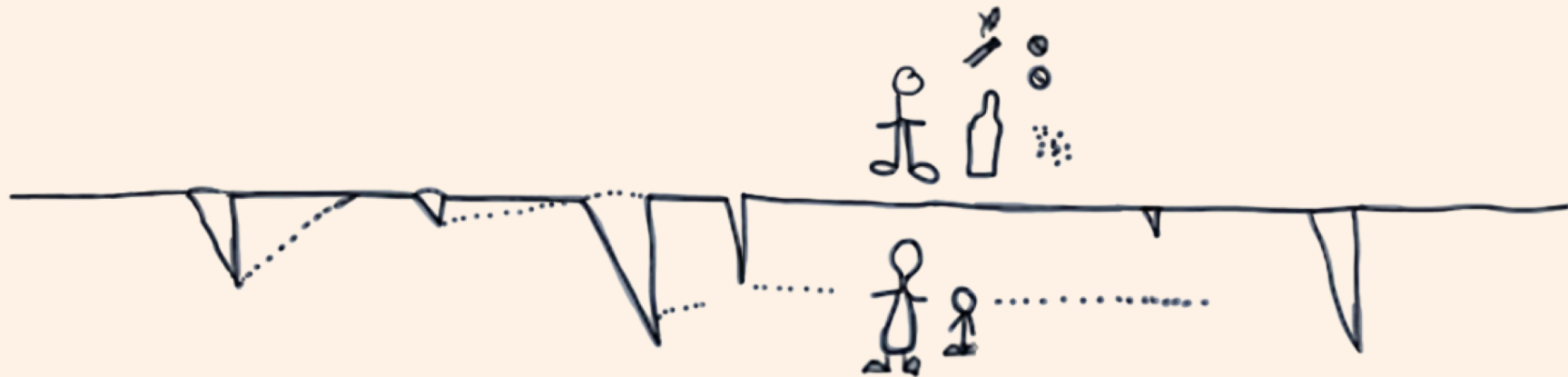
Ansvar og handlemuligheder

Børns coping-strategier

At have forskelligt fokus

For mange pårørende er uforudsigeligheden også pinefuld

Pårørende

SMS:

Tak for et godt møde i går! Jeg bliver nødt til at fortælle at det ramte mig meget hårdt i går aftes! Det som jeg troede var min egen unikke reaktion, (go eller dårlig), viser sig at være så klassisk at det kan afbilledes som en børnetegning på en tavle! mm. 🤔 Jeg kan godt blive noget skræmt, hvis der her i forløbet, som jo handler om børnene, går flere 'uhyggelige' ting op for mig, og der ingen 'hjælp' er til mig - min hjerne kører stærkt lige nu! Hvad er mig? Hvad er overfortolkning? Hvad er 'bare' klassisk reaktion som pårørende.... Håber det gir mening... og du vil tå det med i din tilrettelægning af vores næste møde/er 🙏 Vh XXXXX 😊

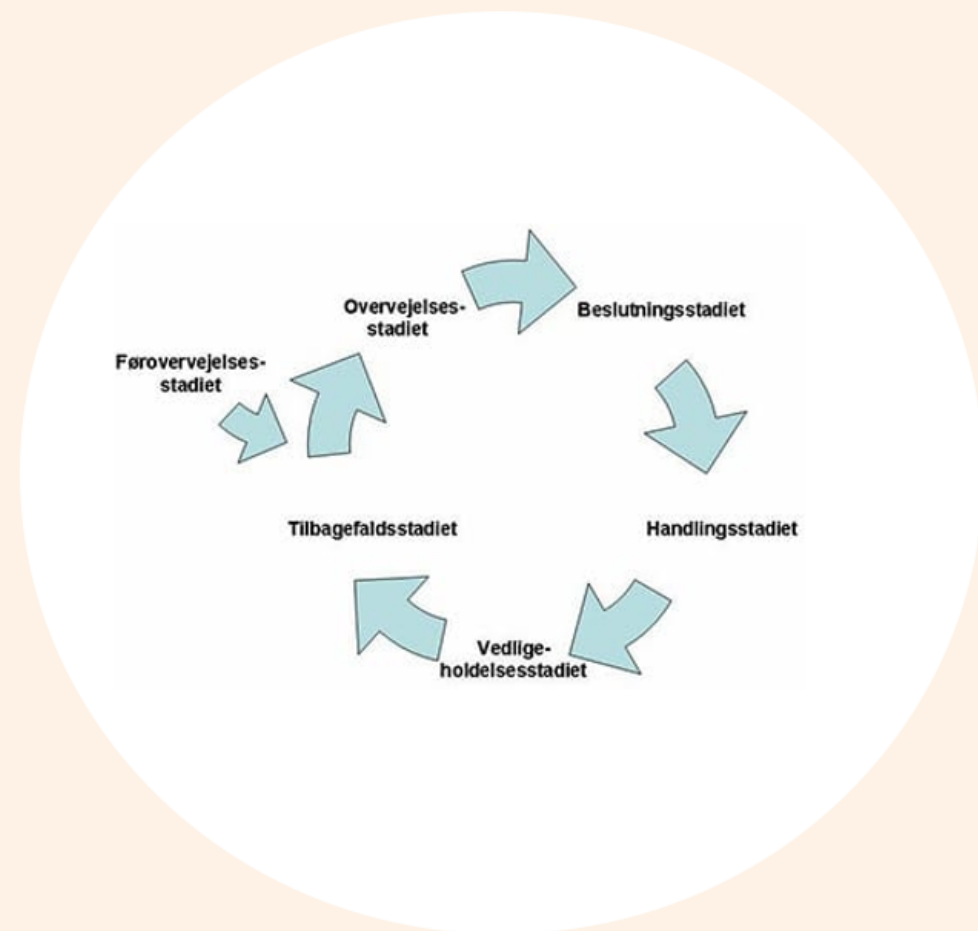
Tillid tager tid

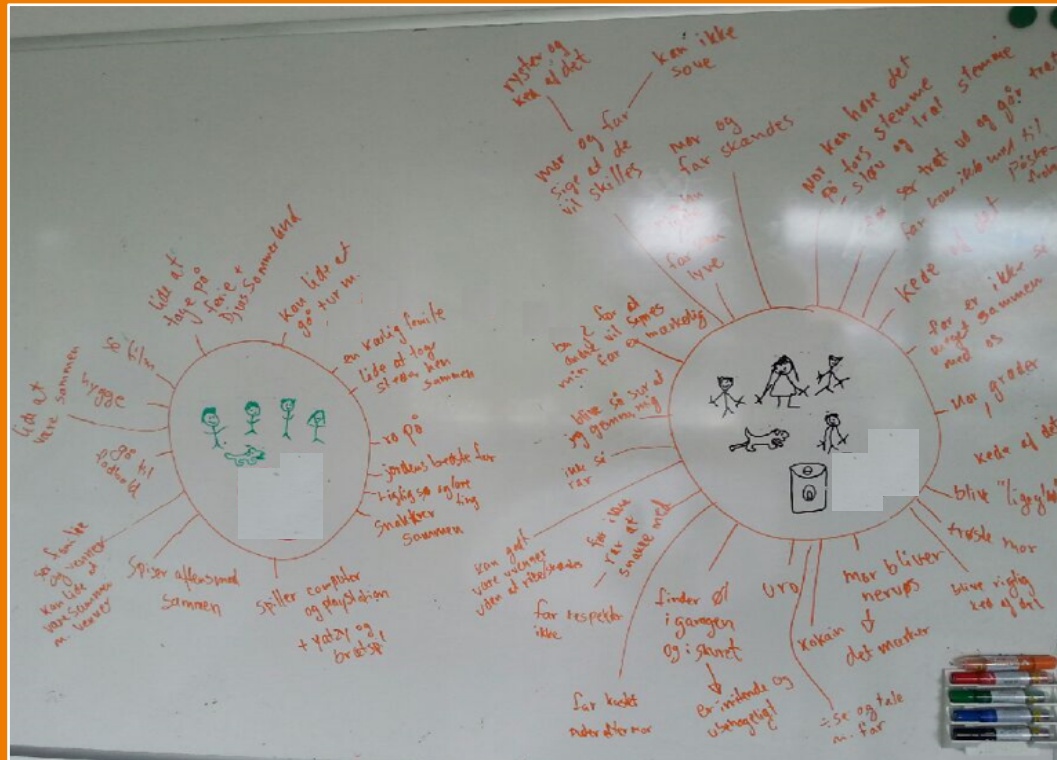
Tillid tager tid

Forandringscirklen

Familiesamtale

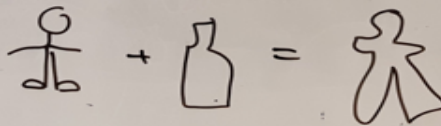

Familiesamtale

Sikkerheds- trygheds- brandplan

PLAN:

- Mor ringer til Far inden Peter tager derhen
↳ Hvis far lyder underlig skal Peter blive ved Mor
- Hvis far er underlig (feks går skævt),
så ringer Peter til mor
→ Mor har telefon med på arbejde → ellers ring til Mormor
el. søster
- Peter bliver hentet af Mor el. Mormor
↳ evt. selv tage bussen nr. 1A (20 kr. med)

AFTALE: Selvom siger at han ikke har drukket,
så er det Peters el. Mors fornemmelse der gælder

Vurdering af barnets situation og behov for støtte

Vurdering af risiko- og beskyttelsesfaktorer

Redskab til at vurdere barnets situation og behov for støtte

(“Metoder i Familieorienteret Alkoholbehandling – om at inddrage partner og børn. Sundhedsstyrelsen 2009”).

GOD/RIMELIG GOD	MINDRE GOD	RINGE/SVÆR
ALKOHOLPROBLEMATIKKEN		
Alkoholproblemet er periodisk eller konstant, men med en vis kontrol	Alkoholproblemet er periodisk eller konstant med begyndende tab af kontrol eller ringe kontrol	Alkoholproblemet er periodisk eller konstant med ringe eller ingen kontrol
Intet forbrug af andre rusmidler	Evt. forbrug af andre rusmidler	Evt. forbrug af andre rusmidler
Det private netværk er intakt og fungerer som en ressource	Det private netværk er svagt eller ustabilt	Det private netværk er svært påvirket af misbruget, er under opløsning eller er brudt sammen
Afklaret beskæftigelses-/forsørgelsesgrundlag	Tilknytningen til arbejdsmarked og uddannelsessystem er konfliktfyldt, ustabilt eller manglende	Ingen eller ustabil beskæftigelse Ofte økonomiske problemer
Ingen eller begyndende helbredsproblemer	Lettere fysiske og/eller psykiske problemer	Fysiske og/eller psykiske problemer
Alkoholproblemet har kun i begrænset grad påvirket hverdagslivet i familien:	Alkoholproblemet har i nogen grad påvirket hverdagslivet i familien:	Alkoholproblemet har i sværere grad påvirket hverdagslivet i familien:
• Ingen rolleombytning • Ingen eller få konflikter • Ritualer og rutiner opretholdt • Forudsigelighed	• Ingen eller nogen rolleombytning • Få eller nogle konflikter • Ritualer og rutiner forstyrret • Forudsigeligheden er påvirket	• Tydelig rolleombytning • Et højt konfliktniveau • Ritualer og rutiner ikke opretholdt • Uforudsigelighed
		Ofte vold, kriminalitet
	Enkelte sociale arrangementer/samværssituationer i hjemmet koncentreret om alkohol	Ofte mange sociale arrangementer/samværssituationer i hjemmet koncentreret om alkohol

GOD/RIMELIG GOD	MINDRE GOD	RINGE/SVÆR
FORÆLDREKOMPETENCER		
En af to forældre/voksne i hjemmet har drukket dvs. ædru voksen i hjemmet	En af to forældre/voksne i hjemmet har drukket dvs. ædru voksen i hjemmet	Enlig forældre med misbrug eller to forældre, hvor begge er i misbrug dvs. ingen ædru voksen i hjemmet
Den ædru voksne har i betydelig grad været i stand til at kompensere for den forælder, der har alkoholproblemet	Den ædru voksne har i begrænset grad været i stand til at kompensere for den forælder, der har alkoholproblemet	
De(n) voksne: • Har forståelse af alkoholproble-mets konsekvenser for barnet og familien • Har talt med eller er åbne for at tale med barnet om alkohol-problemet • Har en realistisk opfattelse af barnets behov, kompetence og mestring • Evner at tilsidesætte egne behov og prioritere tilfredsstil-lelse af barnets grundlæggende behov • Har en god indlevelse i og engagerer sig positivt i samspil med barnet og dets hverdag • Har i høj grad formået at beskytte barnet for oplevelser af beruselse og anden adfærd i tilknytning til alkoholpro-blemet	De(n) voksne: • Har nogen eller ringe forstå-else af alkoholproblemet's konsekvenser for barnet og familien • Har ikke talt med, men kan motiveres til at tale med barnet om alkoholproblemet • Har en ikke helt realistisk opfattelse af barnets behov, kompetence og mestring • Evner ikke helt at tilsidesætte egne behov og prioritere tilfredsstillelse af barnets grundlæggende behov • Har en vis indlevelse i og engagerer sig i nogen grad positivt i samspil med barnet og dets hverdag • Har i en vis grad formået at beskytte barnet for oplevelser af beruselse og anden adfærd i tilknytning til alkoholproblemet	De(n) voksne: • Har ringe eller ingen forståelse af alkoholproblemet's konse-kvenser for barnet og familien • Har ikke talt med barnet, kan ikke motiveres til eller evner ikke at tale med barnet om alkoholproblemet • Viser manglende forældre-ansvar i barnets hverdag fx i hjemmet eller skolen • Har en urealistisk opfattelse af barnets behov, kompetence og mestring • Prioriterer tilfredsstillelse af egne behov frem for barnets grundlæggende behov • Mangler indlevelsesevne og er følelsesmæssigt fraværende i forhold til barnet • Har ikke formået at beskytte barnet for oplevelser af beruselse og anden adfærd i tilknytning til alkoholproblemet
		Psykisk og/eller fysisk vold mod børnene, herunder seksuelt misbrug
		Kriser i familien fx dødsfald, skils-misser, ulykker eller sygdom

GOD/RIMELIG GOD	MINDRE GOD	RINGE/SVÆR
BARNETS TRIVSEL		
Er ikke specielt meget syg, spiser og sover godt Er følelsesmæssigt i balance – ikke ofte ked af det eller trist og i stand til at opleve og vise glæde Har en god fornemmelse af sig selv – eget værd og kompetencer, selvtillid Fungerer fagligt i skolen eller er tilstrækkelig støttet Fungerer socialt i daginstitution, skole og fritid, herunder SFO Har gode kammerater og balance mellem at have kammerater med hjemme og være hos dem Er aktiv i fritiden Har voksne, som det kan være/er fortrolig med, herunder om alkoholproblemet	Virker overdrevent ansvarligt og tilpasningsvilligt, fungerer som en lille voksen – eller Viser en eller flere af nedenstående signaler på begyndende eller lettere trivselsproblemer <i>Eksempler:</i> • Er oftere syg, kan have spise- eller søvnproblemer, kan klage over hoved- og mavepine • Vægtproblemer • I perioder træt med manglende energi og nysgerrighed • Virker i perioder trist og opgivende • Aggressivitet og raseriudbrud • Manglende tro på sig selv, ringe selvværd og selvtillid • Fremtræder i perioder indesluttet, med manglende tillid til omgivelserne eller virker klæbende i kontakten • Har begyndende fravær og evt. faglige vanskeligheder med eller uden tilstrækkelig støtte • Har begrænset kontakt med jævnaldrene, er begyndende isoleret i skole og fritid • Har ingen voksne, som det kan være eller er fortrolig med, herunder om alkoholproblemet	Virker overdrevent ansvarligt og tilpasningsvilligt, fungerer som en lille voksen – eller Viser en eller flere af nedenstående signaler på sværere trivselsproblemer: <i>Eksempler:</i> • Virker forhutlet mht. påklædning, hygiejne og ernærings-tilstand • Mærker efter vold • Er ofte syg, spise- og søvnproblemer, hoved- og mavepine • Har stor overvægt eller ekstrem undervægt • Viser udpræget træthed og manglende nysgerrighed • Viser tristhed, opgivenhed og manglende glæde, depressions- og angsttilstande • Viser voldsom aggressivitet og raseriudbrud • Viser manglende tro på sig selv, ringe selvværd og selvtillid • Fremtræder indesluttet, tilbagesluttet, mistænksom med manglende tillid til omgivelserne eller virker klæbende i kontakten • Har et stort fravær • Har faglige vanskeligheder med eller uden tilstrækkelig støtte • Har ringe eller ingen kontakt med jævnaldrene, er isoleret i skole og fritid, holdes udenfor af andre, ingen fritidsinteresser • Har ingen voksne, som det kan være eller er fortrolig med, herunder om alkoholproblemet Der er fra barnets daginstitution, skole eller lign. udtrykt klar bekymring

GOD/RIMELIG GOD	MINDRE GOD	RINGE/SVÆR
VURDERING		
Der er formodning om, at barnets situation er god/rimelig god: • Alkoholproblematikken vurderes afgrænset, mindre kritisk og med gode muligheder for ændringer	Der er en formodning om, at barnets situation er mindre god: • Alkoholproblematikken vurderes at være mere omfattende med gode muligheder for ændringer	Der er en formodning om, at barnets situation er ringe/svær: • Alkoholproblematikken vurderes at være omfattende med usikkert forandringspotentiale
Forældrekompetencer vurderes tilstrækkelig gode	Forældrekompetencer vurderes forringede, men forældrene har kapacitet til og er indstillede på at arbejde med forældrekompetence og relationen til barnet	Forældrekompetencer vurderes begrænsede
Barnet har ikke tydelige trivselsproblemer og synes at fungere i sin hverdag	Barnet har ikke tydelige trivselsproblemer og synes at fungere i sin hverdag	Barnet har ikke tydelige trivselsproblemer Barnet har begyndende eller lettere trivselsproblemer

GOD/RIMELIG GOD	MINDRE GOD	RINGE/SVÆR
KONKLUSION		
Barnets situation og behov vurderes at kunne varetages tilstrækkeligt gennem familiens kontakt til alkoholambulatoriet	Der er kendskab til forhold, der giver en formodning om, at barnet har behov for støtte Der er samtidig indtryk af, at alkoholambulatoriet gennem egen virksomhed har rimelig mulighed for at afhjælpe vanskelighederne i tide Der sættes en tidsfrist for ambulatoriets revurdering	Der er kendskab til forhold, der giver en formodning om, at barnet har behov for særlig støtte Der er ikke indtryk af, at alkoholambulatoriet har mulighed for gennem egen virksomhed at afhjælpe vanskelighederne i tide Alkoholambulatoriet er forpligtet af underretningspligten (jf. lov om social service §153): • Der tilstræbes at etablere samarbejde med socialforvaltningen med samtykke fra forældrene • Lykkes dette ikke, laves underretning til socialforvaltningen
Alkoholambulatoriet¹ kan støtte gennem: • Alkoholbehandling, herunder børne- og familieperspektiv i individuelle samtaler og par-samtaler • Familiesamtale(r), herunder aftale om nødplan • Individuelle samtaler med børn • Støttende børnegruppe • Familiebehandling • Familiekursus • Tværsektorielt samarbejde	Alkoholambulatoriet¹ kan støtte gennem: • Alkoholbehandling, herunder børne- og familieperspektiv i individuelle samtaler og par-samtaler • Familiesamtale, herunder aftale om nødplan • Individuelle samtaler med børn • Støttende børnegruppe • Familiebehandling • Familiekursus • Tværsektorielt samarbejde	Alkoholambulatoriet¹ kan støtte gennem: • Alkoholbehandling, herunder børne- og familieperspektiv i individuelle samtaler og par-samtaler • Tværsektorielt samarbejde, herunder koordinering og afklaring i forhold til ambulatoriets øvrige tilbud til børnefamilier

¹ Såfremt alkoholambulatoriet ikke har de nævnte muligheder for støtte etableres kontakt og samarbejde med kommunen om etablering af den støtte, der er behov for.

METODER I FAMILIEORIENTERET
ALKOHOLBEHANDLING
– om at inddrage partner og børn

2009

Underretningspligt

- Servicelovens § 153:

Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage,

- 1) at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte,
- 2) at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af de vordende forældres forhold,
- 3) at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten, eller
- 4) at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.

<https://www.perlefilm.com/perlefilm-blog/tag/misbrug>